МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра соціології і публічного управління
(назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри соціології і публічного управління
(назва кафедри)

(підпис) Мороз В. М.
(ініціали та прізвище)

« 30» серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасні соціологічні теорії
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва)

спеціальність 054 Соціологія
(шифр і назва)

освітня програма Соціологія управління
(назви освітніх програм спеціальностей)

вид дисципліни професійна підготовка (обов'язкова)
(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова) / професійна підготовка (обов'язкова/вибіркова))

форма навчання денна
(денна / заочна)

Харків – 2021 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни «Сучасні соціологічні теорії»
(назва дисципліни)

Розробник:

доцент, кандидат соціологічних наук, доцент _____ Ляшенко Н.О.
(посада, науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри

соціології і публічного управління
(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

Протокол від « 30» серпня 2021 року № 8

Завідувач кафедри _____ В. М. Мороз
(підпис) (ініціали та прізвище)

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Шифр та назва освітньої програми	ПІБ Гаранта ОП	Підпис, дата
054 Соціологія Соціологія управління	Бірюкова М.В.	30.08.21.

Голова групи забезпечення
спеціальності Мороз В.М.
(ПІБ, підпис)

«30» серпня 2021 р.

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри-розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Гарант освітньої програми

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни "Сучасні соціологічні теорії" є ознайомлення з головними сучасними теоретичними парадигмами, школами і напрямками у розвитку соціологічної науки, ідеями видатних соціологів двадцятого століття їх поглядами на соціальну реальність, що на основі аналізу емпіричних даних та їх теоретичного узагальнення описують, розкривають та пояснюють соціальні явища і процеси сучасного життя суспільства.

Компетентності :

- Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології (СК01).
- Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій (СК02).

Результати навчання:

- Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми (РН02).
- Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі (РН03).

У результаті вивчення дисципліни «Сучасні соціологічні теорії» студенти повинні:

Знати:

- головні теоретичні парадигми сучасної соціології, їх інтелектуальні коріння, концептуальній апарат, припущення, головні положення та найбільш значущі висновки;
- історичний розвиток та сутність соціологічних теорій двадцятого століття та сучасний стан наукової дисципліни, її проблеми та перспективи;
- історію соціології як боротьбу різних теоретико-методологічних парадигм і підходів;
- схожість та відрізнення соціологічних теорій;
- роботи видатних соціологів нашого століття, специфіку різних національних теоретичних шкіл і напрямків в сучасній соціології;
- проблеми сучасної теоретичної соціології, що ще не вирішені.

Вміти:

- оперувати категоріями, термінами, що складають науковий апарат різних теоретичних парадигм, шкіл та напрямків сучасної соціології;
- розрізняти основні школи і напрямки соціології за текстами, змістом основних ідей та пояснювальними моделями;
- самостійно опрацьовувати тексти видатних сучасних соціологів, реферувати їх;
- критично оцінювати наукову цінність окремих соціологічних теорій та реальний внесок тих чи інших соціологів в розвиток соціологічної думки;
- використовувати теоретичні моделі для пояснення соціальних явищ та процесів.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
Історія соціології	Соціологія праці
Загальна соціологія	Соціологія професій
Вступ до спеціальності	Соціологія організацій
	Соціологія управління

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари		Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік	Екзамен
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	180/6	80	100	48	-	32	64 КР	-	-	+

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 53 %

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
1.	Л	2	Тема 1. Призначення, структура, схожість і різниця соціологічних теорій. 1. Поняття «парадигма». Мультипарадигмальність соціології: причини і наслідки. 2. Поняття та призначення соціологічної теорії. 3. Складові елементи теорій. Дедуктивні та індуктивні теорії в соціології. 4. Фактори оновлення соціологічного знання. 5. Соціологічна уява як елемент пізнання соціальної реальності.	
2	СР	5	Тема 1. Призначення, структура, схожість і різниця соціологічних теорій. 1. Пояснити схожість та різницю соціологічних теорій з теоріями природничих наук. 2. Пояснити, для чого потрібні теорії. 3. З яких елементів складається теорія? 4. Надати визначення та навести приклади основним типам понять. 5. Пояснити необхідність поєднання дедуктивної та індуктивної логіки дослідження. 6. Етапи розробки теорії. Чи можливо поміняти місцями етапи розробки теорії? Як у такому випадку це вплине на її зміст? 7. Дедуктивний засіб розбудови соціологічної теорії. 8. Індуктивний засіб розбудови соціологічної теорії. 9. Чинники які обумовлюють потребу оновлення соціологічних знань. 10. Природа соціологічної уяви у пізнанні соціальної реальності. Вправи для розвитку соціологічної уяви: – Зараз широкого поширення у всьому світі набувають ресторани типу «Макдональдс». Як практика швидкого обслуговування впливає на наше соціальне життя? Шо можна виявити при	1-5; 15; 20; 24

			дослідженні відвідувачів цих закладів? – Пояснить, яке дослідження можна провести для виявлення реальних прибутків студентів? – У учбовому процесі усе більш широко використовуються тести. Які їх функції? Чи не стають тести функціональними альтернативами інших видів занять? Який вплив ці перевірки чинять, на вашу думку, на ментальність студентів? – В Україні дуже гостро стоїть проблема підліткового алкоголізму. Які чинники, на Ваш погляд, впливають на його збільшення та зменшення?	
3	ПЗ	1	Тема 1. Призначення, структура, схожість і різниця соціологічних теорій. 6. Поняття «парадигма». Мультипарадигмальність соціології: причини і наслідки. 7. Поняття та призначення соціологічної теорії. 8. Складові елементи теорій. Дедуктивні та індуктивні теорії в соціології. 9. Фактори оновлення соціологічного знання. Соціологічна уява як елемент пізнання соціальної реальності.	1-5; 15; 20; 24
4	Л	2	Тема 2. Зародження функціоналізму та його теоретичні передумови. 1. Функціоналізм його сутність та основні риси. 2. Функціоналізм і організмічна аналогія. Органіцизм О.Конта і Г.Спенсера. 3. Е.Дюркгейм і сучасний функціоналізм. Функціональні ідеї В.Парето. 4. Функціоналізм і антропологічна традиція: 1.) функціоналізм Б.Малиновського. 2.) структуралізм А.Р. Радкліффа-Брауна.	
5	СР	5	Тема 2. Зародження функціоналізму та його теоретичні передумови. 1. У чому полягає сутність функціоналізму? 2. Які основні риси виокремлюються у функціоналізмі як теоретичному напрямку розвитку науки? 3. Які організмічні аналогії використовуються у соціології та хто з науковців їх запровадив? 4. Органіцизм у теоретичних поглядах О.Конта і Г.Спенсера. 5. Значення ідей Е.Дюркгейма для теоретичних позицій сучасного функціоналізму. 6. Ідеї В.Парето як внесок у розвиток	3-5; 12, 15

			функціональної парадигми. 7. Антропологічні традиції у функціоналізмі 8. Функціоналізм у поглядах Б.Малиновського. Чому редукціонізм неможливо використовувати при аналізі суспільних явищ? 9. Структуралізм у функціоналістських ідеях А.Р. Радкліффа-Брауна. Аналізуючи основні положення функціоналізму Редклиффа-Брауна виявити їх раціональність та помилковість. 10. За допомогою прикладу продемонструвати помилку телеологічного висловлювання. 11. Чому редукціонізм як принцип неможливо використовувати при аналізі суспільних явищ? 12. Поміркуйте над питанням: «Чи всі елементи культури можна вважати суспільно корисними»?. До чого може привести таке ствердження? 13. Які теоретичні ствердження ранніх функціоналістів знайшли відображення в межах курсу «Загальна соціологія» ? 14. У чому різниця в розгляді функціоналізму як теорії та як методу?	
6	ПЗ	1	Тема 2. Зародження функціоналізму та його теоретичні передумови. 1. Постулат функціоналізму: його сутність та можливості для аналізу соціальних явищ? 2. Використання організмічних підходів для розвитку функціонального підходу до аналізу подій соціального буття. 3. Можливості використання організмічних поглядів О.Конта та Г.Спенсера для дослідження соціальних процесів. 4. Вплив ідей Е.Дюркгейма та В.Парето на сучасні погляди на функціоналізм як теоретичний підхід для вивчення суспільного життя.. 5. Вплив антропологічних традицій закладених Б.Малиновським та А.Радкліффом-Брауном на розбудову функціоналістських теоретичних моделей у сучасній соціологічній науці.	3-5; 12; 15
7	Л	4	Тема 3. Структурний функціоналізм Толкотта Парсонса. 1. Стратегія Т.Парсонса щодо розбудови соціологічної теорії. 2.Структурні елементи соціальної дії. Типові змінні соціальних дій Т. Парсонса. 3. Соціальна система за Т. Парсонсом. Системні	

			імперативи (функціональна схема A-G-I-L). 4.Механізми інтеграції особистості в соціальну систему. 5. Суспільство як тип соціальної системи. 6. Т. Парсонс про соціальні зміни.	
8	СР	10	Тема 3.Структурний функціоналізм Толкотта Парсонса. 1. Т.Парсонс: біографічні дані та шлях у науку 2. Парсонсонівська стратегія побудови соціологічної теорії 3. Структурні елементи соціальної дії 4. Використовуючи схему соціальної дії Т. Парсонса опишіть її структурні частини на прикладі вступу до університету, купівлі квартири, одруження, працевлаштування 5. Типові змінні соціальних дій Т. Парсонса. Наведіть конкретні приклади усіх типів соціальних взаємодій, використовуючи як критерій типові змінні Парсонса 6. Опишить, які соціальні дій відповідно до типових змінних по класифікації Парсонса, найбільш поширені в традиційному і сучасному капіталістичному суспільстві? 7. Використовуючи знання з курсу загальної соціології наведіть приклади можливих дилем типових соціальних взаємодій, які не увійшли до типології Парсонса 8. Розгляньте альтернативні типи взаємодій «вчитель-учень», «лікар-пацієнт», використовуючи типові змінні 9. Трактування соціальної системи Т. Парсонсом 10. Системні імперативи Т. Парсонса 11. Використовуючи знання про функціональні реквізити будь-якої системи по Парсонсу (адаптація, досягнення мети, інтеграція, підтримка зразка) опишіть систему економіки, політики, релігії, освіти, розглянете такі соціальні інститути, як сім'я, лікарня, університет… (оберіть один). 12. Якими механізмами забезпечується відповідний рівень інтеграції соціальної системи? 13. При описі сучасного суспільства соціологи часто вказують на ескалацію проблем інтеграції і виникнення нових інтеграційних структур. Наведіть приклади цих процесів. Як вони можуть проявлятися в економіці, політиці, культурі? 14. Опишіть значення процесу соціалізації для функціонування суспільства як соціальної системи, використовуючи теорію Парсонса 15. Опишіть діючі механізми соціального контролю за	1; 3-5; 11; 12-16; 23

			поведінкою студента у навчальному закладі, використовуючи їх перелік за Т. Парсонсом 16. У чому полягає логіка інтеграції особистості в соціальну систему? 17. Т. Парсонс про суспільство як тип соціальної системи. 18. Роль та причини соціальних змін за Т.Парсонсом 19. Розглянете процес переходу від традиційного суспільства до капіталістичного і знайдіть основні елементи соціальної еволюції за Парсонсом.	
9	ПЗ	2	Тема3. Структурний функціоналізм Толкотта Парсонса. 1. Стратегія побудови соціологічної теорії за Т.Парсонсом. 2. Основні структурні елементи соціальної дії. 3.Ттипові змінні соціальних дій за Т. Парсонсом. 4. Бачення Т. Парсонсом структури та змісту соціальної системи. 5. Система функціональних імперативів (функціональна схема A-G-I-L). 6. Механізми, що підтримують належний рівень інтеграції соціальної системи. 7. Трактування Т.Парсонсом суспільства як типу соціальної системи та зміни у ньому.	1; 3-5; 11; 12-16; 23
10	Л	4	Тема 4. Функціональний структуралізм Р.Мертона 1. Роберт Мертон про теорії середнього рангу. 2. Внесок Р. Мертона у розробку методології функціонального аналізу. 3. Уточнення Р.Мертоном поняття "функція". Функції за Р.Мертоном: явні, латентні та дисфункції. 4. Процедурні правила функціонального аналізу. 5. Аномія за поглядами Р.Мертона.	
11	СР	8	Тема 4. Функціональний структуралізм Р. Мертона. 1. Призначення теорій середнього рівня за Р. Мертоном. 2. Який внесок зроблено Р. Мертоном у розробку методологічних засад функціонального аналізу? 3. Латентні явні функції за Р. Мертоном. У яких умовах виникає дисфункціональність? 4. Р. Мертон ввважав, що певний сегмент суспільства може бути функціональним, дисфункціональним або нефункциональним. Проаналізуйте цей постулат на прикладі «закритої» лікувальної установи, в'язниці (виправничого закладу), нічного клубу, футбольного фан-клубу. 5. Що станеться, якщо число «закритих» закладів	1; 3-5; 11; 12; 14-16; 23

			стане збільшуватися? 6. Наведіть приклади функціональності якого-небудь явища тільки для окремої частини суспільства. 7. Ви навчаєтесь в університеті. Його явна функція - надавати студентам знання. Що Ви думаєте з приводу твердження про те, що одна з його латентних функцій - скорочення народжуваності. Які ще латентні функції є у вищих учбових закладів? 8. На думку Мертона завжди існує діапазон явищ, що виконують подібні функції. Якщо одно яке-небудь явище перестає функціонувати, цю функцію починає виконувати якийсь інший функціональний замінник. Чи згодні Ви з таким твердженням? Обґрунтуйте свою відповідь прикладами. 9. Розглянете функції і дисфункції релігії і школи як соціальних інститутів. 10. Опишіть явні, латентні функції та дисфункції шлюбу як соціального інституту. 11. Продемонструйте наявність «соціологічної амбівалентности» при розгляді ролі вчителя, матері, керівника фірми. 12. Наведіть приклади усіх типів аномии по Мертону у житті сучасного українського суспільства. 13. По Мертону акумуляція нововведень є одним з механізмів морфогенезиса. Поясніть, як відбувалася інституціоналізація порушень інституціональних правил зі зміною норм заборони на: носіння брюк жінками; народження дитини поза шлюбом, використання контрацепції; дошлюбні сексуальні стосунки. 14. На засадах правил функціонального аналізу проведіть функціональний аналіз наступних полій: різдвяна вечеря, свято «День соціолога», весілля, ритуал поховання. 15. Використовуючи теорію Мертона про явні та латентні функції знайдіть раціональність в таких, на перший вигляд ірраціональних явищах, як процедура ритуальної стигмації (шрамування) в африканських племенах, церемонії викликання дощу, весільної церемонії, хрещення дитини не віруючими батьками, прикрашення ялинки на Новий рік. 16. Опишіть нормативний, імовірнісний і ідеальний аспект запропонованого Вам соціального статусу використовуючи ідеї Р. Мертона. Набір статусів : студент, стоматолог, вагітна жінка,	

			народний депутат, пенсіонер, багатодітний батько, програміст, циган, повія, художник, директор фірми, олігарх, коханець, друг. 17. Наведіть приклади двох типів змін у рамках динаміки Мертона. 18. Наведіть приклади основних варіантів акумуляції дисфункцій. Чи здатні вони привести до структурних змін усього суспільства, викликати погоджену соціальну зміну?	
12	ПЗ	2	Тема 4. Функціональний структуралізм Р.Мертона 1. Роберт Мертон про теорії середнього рангу. 2. Внесок Р. Мертона у розробку методології функціонального аналізу. 3. Уточнення Р.Мертоном поняття "функція". Функції за Р.Мертоном: явні, латентні та дисфункції. 4. Процедурні правила функціонального аналізу. 5. Аномія за поглядами Р.Мертона.	1; 3-5; 11; 12; 14-16; 23
13	Л	4	Тема 5. Конфлікт як предмет соціологічної теорії. Діалектична теорія конфлікту Р.Дарендорфа 1.Загальна характеристика конфліктних теорій. Критичний і аналітичний напрямки теоретизування. 2.Відмінність конфліктних теорій від функціональних. 3. Теоретичні передумови розвитку конфліктних теорій. Вплив поглядів К. Маркса та Г. Зіммеля на розвиток сучасних теорій конфліктів. 3. Р. Дарендорф про соціальний порядок та імперативно координовані асоціації. 4. Джерела конфлікту та його наслідки. Діалектична модель конфлікту Р. Дарендорфа.	
14	СР	8	Тема 5. Конфлікт як предмет соціологічної теорії. Діалектична теорія конфлікту Ральфа Дарендорфа. 1. Співвіднесіть конфліктну та функціональну парадигми в соціології. Знайдіть подібності та розбіжності між ними. 2. Як Ви вважаєте, чи є можливість існування суспільства без конфліктів? Пояснити прикладами Ваші висловлювання. 3. Наведіть конкретні приклади для ілюстрації основних положень конфліктної парадигми в соціології. 4. Оберіть одну з запропонованих конфліктних ситуацій та доведіть або спростуйте можливість і доцільність використання марксистської теорії конфлікту для їх аналізу. Конфліктні ситуації: страйк працівників шахти та її	1; 3-5; 9; 11; 12; 15; 21; 23

			власників; конфлікт між опозицією та партією влади; конфлікт між представниками корінного та некорінного етносів на окремої території; конфлікт між представниками двох релігійних конфесій на території окремої області; збройний конфлікт за прикордонні території між двома державами. 5. Поміркуйте щодо внеску сучасної системи вищої освіти в продукування конфліктних відносин в суспільстві? Які соціальні інститути, на Вашу думку, впливають на збільшення суспільних конфліктів? 6. Чим принципово відрізняються погляди на конфлікт Г. Зиммеля та К. Маркса? Поясніть свою думку. 7. Використовуючи висновки Зиммеля стосовно гостроти конфлікту перевірте їх на прикладах міжнаціонального, міжконфесійного та політичного конфлікту. 8. Використовуючи висновки Зиммеля стосовно функцій конфлікту опишіть його можливі позитивні та негативні наслідки щодо його учасників та суспільства. 9. Проаналізуйте з позицій Г.Зіммеля події на Південному Сході України як конфлікт, що набув форми гідридної війни Росії проти України. 10. Як визначав поняття влади та авторитету Р. Дарендорф. Пояснить, чому у тих, хто мають владу та в їх підлеглих частіше за все виявляються протилежні інтереси? 11. Завдяки чому, на Вашу думку, влада може підтримувати власну легітимність? Наведіть приклади, що пояснюють ці ресурси. 12. Наведіть приклади квазігрупи, групи інтересів та конфліктної групи та пояснити, яким чином вони пов'язані. 13. Порівняйте уявлення Маркса та Дарендорфа на соціальні конфлікти. Знайдіть розбіжності та загальні риси. 14. Розгляньте та пояснити зміст основних положень причинного аналізу конфліктів за Дарендорфом на конкретних прикладах.	
15	ПЗ	2	<u>Тема 5.</u> Конфлікт як предмет соціологічної теорії. Діалектична теорія конфлікту Ральфа Дарендорфа. 1.Загальна характеристика конфліктних теорій. Критичний і аналітичний напрямки теоретизування. 2.Відмінність конфліктних теорій від функціональних. 3. Теоретичні передумови розвитку конфліктних	1; 3-5; 9; 11; 12; 15;17; 18; 21; 23

			теорій. Вплив поглядів К. Маркса та Г. Зіммеля на розвиток сучасних теорій конфліктів. 3. Р. Дарендорф про соціальний порядок та імперативно координовані асоціації. 4. Джерела конфлікту та його наслідки. Діалектична модель конфлікту Р. Дарендорфа.	
16.	Л	2	Тема 6. Конфліктний функціоналізм Л.Козера 1.Сутність поглядів Л.Козера на конфлікти та загальні принципи аналізу соціальної системи. 2. Льюіс Козер про причини соціальних конфліктів та їх гостроту. 3. Функції конфліктів та чинники їх тривалості. 4.Реалістичні та нереалістичні конфлікти.	
17	СР	4	Тема 6. Концепція позитивно-функціонального конфлікту Льюіса Козера. 1. Які принципи аналізу соціальної системи запропоновані Л. Козером та у чому їх новизна у порівнянні з раніше вам відомими теретичними моделями? 2. Як Ви вважаєте, яке з нижче приведених висловлювань відносно завдань і мети соціології розділяв Л.Козер? Поясните свій вибір. - опис механізмів соціального життя, які використовуються для підготовки «соціальних інженерів» і закріплення, репродукції існуючих форм влади і домінування, моделей і зразків соціальних відносин і інститутів і т. д. - критичний аналіз функціонуючої системи, виявлення її недоліків, соціальне просвітництво, поширення в суспільстві розуміння, як соціальні стосунки і інститути складаються, функціонують і можуть бути змінені? 3. Функції конфліктів за Л.Козером. У чому полягає позитивний сенс конфліктів за Козером? 4. Наведіть приклади для ілюстрації наслідків міжнаціональних, релігійних та територіальних конфліктів використовуючи ідеї Л. Козера. 5. Причини соціальних конфліктів за Льюісом Козером. Що впливає на ступінь їх гостроти? 6. Від чого залежать тривалість конфліктів? 7. На прикладі подій на Південному Сході України опишіть причини, тривалість та гостроту конфліктів використовуючи положення Льюіса Козера. 8. У чому полягають відмінності реалістичних та	3; 5; 11; 15; 16; 21

			нереалістичних конфліктів. Кофліктні ситуації щодо використання у побуті державної мови – які вони, реалістичні чи ні? 9. За допомогою яких показників можливо дослідити гостроту та тривалість конфлікту? 10. Як первинні та вторинні відносини між членами групи впливають на характер конфлікту? Чи можливо вважати цей вплив однозначним (прокоментуйте це на прикладі сімейної групи або колективу фірми) ? 11. За допомогою яких інституційних засобів можливо загасити конфлікт між керівництвом та мешканцями міста, між викладачами та студентами. 12. Спробуйте визначити відмінності в аналізі соціального явища шляхом паралельного розгляду його в межах функціональної та конфліктної теорії. Приклади соціальних явищ: соціальна стратифікація, спорт, родина, релігія, політика, освіта, культура, держава. 13. Пояснити зміст терміну «хибні, неправдиві інтереси». 14. У чому, на ваш погляд, різниця між поглядами на сутність та наслідки конфліктів за Марксом та Козером. 15. За що можливо критикувати позитивно-функціональну теорію конфлікту Л.Козера?	
18	ПЗ	2	Тема 6. Конфліктний функціоналізм Л. Козера 1.Сутність поглядів Л. Козера на конфлікти та загальні принципи аналізу соціальної системи. 2. Льюіс Козер про причини соціальних конфліктів та їх гостроту. 3. Функції конфліктів та чинники їх тривалості. 4.Реалістичні та нереалістичні конфлікти.	3; 5; 11; 15; 16; 21
19	Л	4	Тема 7. Розвиток конфліктого напряму у соціології XX-го століття. 1.Узагальнююча теорія конфлікту Кеннета Боулдинга. 2. Конфліктна теорія стратифікації Рендалла Коллінза. 3.Неомарксизм Франкфуртської школи як напрямок ліворадикальної соціально-філософської думки (30-60 р.р. 20-го ст.). 3.1. Герберт Маркузе про “Одномірне суспільство та одномірну людину”. 3.2. Критика сучасного суспільства Макса Хоркхаймера та Теодора Адорно. 4.Франкфуртська школа у другій половині XX ст. Ю.	

			Хабермас.	
20	СР	8	Тема 7. Розвиток конфліктного напряму у соціології XX-го століття. 1.Знайдіть приклади за допомогою яких можна продемонструвати позитивні функції конфлікту у суспільстві та підтвердити або спростувати погляди К. Боулдінга. 2. Можливості використання принципів аналізу конфлікту Коллінза для дослідження процесів стратифікації, що відбуваються в сучасної Україні? 3. Проти яких рис капіталістичного суспільства виступають представники неомарксизму? Чи змінилися ці риси наприкінці 20-го та початку 21- го століть? 4. У чому полягає теоретичний внесок М. Хоркхаймера та Т.Адоргно, як представників Франкфуртської школи в розвиток соціології? 5. У чому полягають особливості відношення Франкфуртської школи до марксизму? Чому цю школу називають критичною? 6. Опишіть погляди Г. Маркузе стосовно перспектив здійснення соціальної революції. Як він бачив її трирівневість? Чому така теорія набула популярності серед молоді у середені 20 – го століття? 7. Чому суспільство стає “одномірним”? Чому Маркузе говорить про “одномірну людину”? Чи існує сьогодні “одномірна людина”? 8. Як Ви вважаєте, чому теоретичні досягнення Ю. Хабермаса вважаються значними досягненнями сучасної соціологічної науки? 9. У чому полягають основні положення «теорії комунікативної дії» Ю. Хабермаса. 10. Розкрийте зміст категорії «життєвий світ», яку активно використовує Хабермас. 11.У чому сенс ідеї соціальної еволюції Хабермаса? 12. Який вплив мали на подальший розвиток соціологічної теорії погляди представників Франкфуртської школи у 20-му столітті?	1; 3; 5; 7-8; 12; 15; 16
21	ПЗ	2	Тема 7. Розвиток конфліктого напряму у соціології XX-го століття. 1.Узагальнююча теорія конфлікту Кеннета Боулдинга. 2. Конфліктна теорія стратифікації Рендалла Коллінза. 3.Неомарксизм Франкфуртської школи як напрямок ліворадикальної соціально-філософської думки (30-60 р.р. 20-го ст.). 3.1. Герберт Маркузе про “Одномірне суспільство та	1; 3; 5; 7-8; 12; 15; 16

			одномірну людину”. 3.2. Критика сучасного суспільства Макса Хоркхаймера та Теодора Адорно. 4.Франкфуртська школа у другій половині ХХ ст. Ю. Хабермас.	
22	Л	4	Тема 8. Символічний інтеракціонізм як напрям розвитку соціологічної науки (Дж.Мід, Ч.Кулі). 1. Символічний інтеракціонізм як соціологічна парадигма. 2. Основні теоретичні джерела символічного інтеракціонізму філософія прагматизму та психологічний біхевіорізм.. 3. Внесок Джорджа Герберта Міда у створення теорії символічного інтеракціонізму. 4. Чарльз Кулі про первинні групи та їх роль у формуванні особистості. Теорія “дзеркального Я”.	
23	СР	10	Тема 8. Символічний інтеракціонізм як напрям розвитку соціологічної науки (Дж.Мід, Ч.Кулі) 1. Які теоретичні конструкції використані в якості теоретичних джерел символічного інтеракціонізму? 2. У чому полягає специфіка символічного інтеракціонизму як соціологічної парадигми? 3. Структура особистості за Мідом. На власному прикладі описати структуру особистості за Мідом. 4. Спробуйте на власному прикладі проаналізувати процес становлення особистості. 5. Напрями у структурі символічного інтеракціонізму та головні відмінності між ними. 6. Структура соціальної дії за Мідом та основні типи взаємодії. 7. Прийняття ролі як засіб інтерпретації значущих символів у Міда та структура особистості. 8. Механізм розвитку самості за Мідом як подвійний процес прояву феноменів “ узагальненого іншого” та “значущого іншого”. 9. Опишіть, що відбувається, коли чоловік збирається зробити пропозицію щодо одруження жінці, використовуючи поняття Мида «Я», «Мене», «узагальненого іншого», «значущого іншого». 10.На конкретному прикладі продемонструйте вплив «дзеркального Я» на вашу поведінку. 11.Обґрунтуйте за допомогою прикладів вирішальний вплив первинних груп на формування людини як особистості. 12. Універсальні моральні принципи поведінки людини	1; 3; 11; 15-17

			в суспільстві (за Кулі). Для чого вони потрібні? Як можна їх використати в аналізі поведінки людей? 13. Опишіть вплив комунікації на розвиток суспільної свідомості. На прикладах покажіть як зміни в комунікації створюють «новий світ». 14.Наведіть приклади впливу комунікацій на сучасну людину. 15. Сутність теорії “дзеркального Я”. Як вона може бути застосована для аналізу взаємовідносин між людьми. 16.Розглянете, як глобальні зрушення що відбуваються в структурі комунікації суспільства, які виділив Кулі на початку ХХ століття змінили наше життя. Подумайте про переваги та недоліки цих змін. 17.Застосовуючи принципи символічного інтеракціонизму відносно структури самості та етапів її формування, механізму формування розглянете проблему гендерних ролей і інверсій в сучасному суспільстві.	
24	ПЗ	2	Тема 8. Символічний інтеракціонізм як напрям розвитку соціологічної науки (Дж.Мід, Ч.Кулі). 1. Символічний інтеракціонізм як соціологічна парадигма. 2. Основні теоретичні джерела символічного інтеракціонізму філософія прагматизму та психологічний біхевіорізм.. 3. Внесок Джорджа Герберта Міда у створення теорії символічного інтеракціонізму. 3.1. Соціальна дія та її фази за Мідом. 3.2. Дж. Мід про структуру особистості. 3.3. “Самість” особистості та механізм її формування і розвитку. 4. Первинні групи (за Чарльзом Кулі) та їх вплив на процеси формування особистості людини. 5.Теорія “дзеркального Я”.	1; 3; 11; 15-17
25	Л	2	Тема 9. Розвиток теорії символічного інтеракціонізму Гербертом Блумером. 1. Основні постулати символічного інтеракціонизму за Г. Блумером. Інтерпретації значень в процесі взаємодії 2. Г.Блумер о теорії та методології соціології. 3. Природа соціальної організації та особистості за Г. Блумером й методи їх дослідження. 4. Колективна поведінка та її аналіз на засадах символічного інтеракціонизму.	
26	СР	4	Тема 9. Розвиток теорії символічного інтеракціонізму Г. Блумером.	3; 15

			1. Г.Блумер як представник Чикагзької школи символічного інтеракціонізму. 2. Чи можливо заменити поняття «соціальна взаємодія» на поняття «символічна взаємодія».? Пояснить свою думку. 3. Г.Блумер про значення та їх інтерпретаці. В процесі взаємодії. 4. Етапи соціальної взаємодії (визначення, інтерпретація, картування, оцінювання, превизначення). Наведіть приклади продемонструйте виникнення та зміни загальних визначень об'єктів у процесі соціальної взаємодії. 5. Блумер про природу соціальної організації. 6. Блумер про природу особистості. 7. Форми колективної поведінки за Блумером. 8. Наведіть приклади проявів діючого натовпу, експресивного натовпу, маси і громадськості у визначенні Блумера? У чому їх відмінності? 9. Що Ви можете сказати про зміни в характері вербальних значень деяких слів сучасної мови? Чи впливають вони на нашу ментальність? 10. Пояснить, як впливають на нашу думку символі, що поширюються на наших телеекранах: - насильства, жорстокості; Чи може в цих умовах сформуватися толерантна ментальність, що припускає рівні, доброзичливі стосунки до представників іншої культури? - вживання слабоалкогольних напоїв; - гендерна асиметрія в рекламі і кінофільмах 11. .За останні роки в нашу країну буквально наринули нові культурні символи. Для багатьох вони стали значущими. Як цей процес позначається на самоідентифікаціях українців і на їх поведінці? Покажіть на конкретних прикладах характерні новації в поведінці студентів під впливом нових символів. 12. Організовані форми соціальних рухів за Г.Блумером. 13. Руйнування значущих символів як чинник спонтанної колективної поведінки	
27	ПЗ	2	Тема 9. Розвиток теорії символічного інтеракціонізму Г.Блумером. 1. Основні постулати символічного інтеракціонизму за Г. Блумером. Інтерпретації значень в процесі взаємодії	3; 15

			2. Г.Блумер о теорії та методології соціології. 3. Природа соціальної організації та особистості за Г. Блумером й методи їх дослідження. 4. Колективна поведінка та її аналіз на засадах символічного інтеракціонизму.	
28	Л	2	Тема 10. Теорія ролей Джекоба Морено та Ральфа Лінтона. 1.Створення теорії ролей Джекобом Морено и Ральфом Линтоном. 2.Уявлення щодо соціальної організації та природи особистості в теорії ролей. 3.Взаємозв'язок між особистістю і суспільством. Компоненти ролі. 4.Проблеми побудови теорії ролей. Складність вимірювання експектацій	
29	СР	4	Тема 10. Теорія ролей Джекоба Моренота Ральфа Лінтона. 1. Особистість як сукупність соціальних ролей. Які основні умови ефективного програвання ролі? Наведіть приклади виконання особистістю соціальних ролей у різних соціальних умовах. 2. Сукупність аспектів соціальних ролей як ролевий механізм особистості. 3. Дж. Морено про структуру особистості як набор соціальних ролей. 4. Р. Лінтон про відмінності між соціальною роллю, соціальним статусом та особистістю. 5. Р. Лінтон про соціальні статуси як сукупність прав та обов'язків особистості. 6. Надати визначення та пояснити за допомогою прикладів такі поняття, як: ролевий конфлікт, ролева напруга, ролевий набір, адаптація до ролі. 7. Навести приклади видів експектацій та їх зв'язок зі змістом соціальних ролей та статусів. 8. Проаналізуйте різни експектації щодо соціальної ролі студента. Яким чином їх можна виміряти? Як вони можуть вплинути на реальну поведінку студента? 9. Р. Лінтон про поняття модальної та нормативної особистості. 10. За допомогою теорії ролей та знань щодо гендерної соціалізації пояснити можливі прояви програвання гендерних ролей.	3; 15; 16
30	ПЗ	2	Тема 10. Теорія ролей Джекоба Морено та Ральфа Лінтона. 1. 1.Створення теорії ролей Джекобом Морено и	3; 15; 16

			Ральфом Линтоном. 2.Уявлення щодо соціальної організації та природи особистості в теорії ролей. 3. Аспекти соціальних ролей за Дж. Морено. 4. Морено про структуру особистості. 5. Ральф Лінтон про природу соціальной організації та статусні позиції особистості. 5. Класифікація соціальних ролей.	
31	Л	2	Тема 11. Драматургічний підхід аналізу соціальних взаємодій за Е.Гофманом. 1. Уява про соціальну взаємодію в межах драматургічного підходу Е.Гофмана. 2. «Управління враженнями», рольова дистанція та стигма як компоненти соціальної взаємодії. 3.Аналіз фреймів Е.Гофманом (рамковий аналіз).	
32	СР	4	Тема 11. Драматургічний підхід аналізу соціальних взаємодій за Е.Гофманом. 1. У чому полягає сутність драматургічного підходу Е. Гофмана. Наведіть приклади та зробіть спробу аналізу пропонованих соціальних взаємодій: прийом на роботу, купівля комп'ютеру, виступ на семінарі, поведінка під час побачення, поховання померлого, прийом у лікаря. Під час аналізу цих прикладів взаємодії Вам потрібно використовувати поняття Гофмана, що висвітлюють їхні елементи: - переднього плану; - закулісної зоні; - зовнішньої зони. 2. Розкрийте логіку та послідовність процесу управління враженнями. 3. На конкретному прикладі пояснити, як виконавець певної ролі може створити враження, що він більш близький до аудиторії, ніж є насправді. Яку інформацію про себе він може приховати від аудиторії, чому, навіщо та як? 4. Вам безсумнівно приходилося діяти на "передньому плані". Використовуючи Ваш досвід наведіть конкретний приклад власної поведінки на "передньому плані". 5. Чи здійснюється зміна рольової дистанції студента на протязі всього періоду навчання? 6. Як Ви вважаєте, більшість людей в сучасному суспільстві - це «чесні» або «цинічні» актори. Які з ролей мають найменшу рольову дистанцію? 7. Наведіть приклади різних типів стигмації в	3; 15; 16

			повсякденному житті. Які функції та дисфункції може мати стигма? 7. Що включає у себе соціальна взаємодія за Гоффманом? Та як пов'язуються: управління враженнями (у трьох зонах), рольова дистанція та стигма. Чи може бути такий зв'язок безпосереднім впливом ідей символічного інтеракціонізму? 8. Наведіть приклади коли безпосередня інтеракція (взаємодія) обмежується або стає неможливою. 9. Що означає рольова дистанція? 10. Чим обумовлюється формування стигми? 11. Системи фреймів та їх значення. Наведіть приклади використання фреймів в процесі взаємодії. 12.Приведіть приклади переключення та фабрикації фреймів, які може використовувати дитина при спілкуванні з батьками, учні з вчителями, лікар з пацієнтом, директор підприємства з працівниками.	
33	ПЗ	2	Тема 11. Драматургічний підхід аналізу соціальних взаємодій за Е.Гофманом. 1. Уява про соціальну взаємодію в межах драматургічного підходу Е.Гофмана. 2. «Управління враженнями», рольова дистанція та стигма як компоненти соціальної взаємодії. 3. Основні зони управління враженнями та їх характеристика. 4. Причини та методи "приховування" під час управління враженнями. 5. Аналіз фреймів Е.Гофманом (рамковий аналіз) та його призначення..	3; 15; 16
34	Л	2	Тема 12. Інтелектуальні коріння теорії обміну. 1. Теоретичні передумови виникнення терій обміну. 2. Економічний утилітаризм як теоретичні засади концецій обміну. 3. Антропологічна традиція в теоріях обміну. 3.1. Дж.Фрейзер і економічні мотиви обміну. 3.2. Броніслав Маліновский та психологізм обміну 3.3. Марсель Мосс і структуралізм обміну. 3.4. К.Леви-Строс: різниця структур соціального обміну. 4. Психологічний біхевіоризм Б.Скінера.	
35	СР	4	Тема 12. Інтелектуальні коріння теорії обміну. 1. Розглянете ситуацію взаємодії за допомогою принципів утилітаризму. Приклади ситуацій: мати записує сина в спортивну секцію, дівчина запрошує друзів на День народження,	3; 11; 15

			чоловік переводить стареньку через дорогу, студент складає іспит викладачеві, юнак купує дівчині квіти, чоловік поступається місцем в метро вагітній жінці, подруга умовляє подругу зробити татуювання. 2. Наведіть приклади інституціалізованих зразків взаємодії, які закріплюють процеси обміну в суспільстві. 3. На прикладі покажіть, як відбувається диференціація соціальних груп за шкалою влади, за престижем та привілеями залежно від їх доступу до цінностей, які можна обмінювати. 4. Наведіть приклади існування в нашому сучасному суспільстві системи обміну, що нагадують «Кільце Кула»? Які функції вони виконують? Наскільки вони стійкі? 5. Наведіть три приклада символічного обміну, в якому Ви приймали участь. 6. Поясните, як групова приналежність може впливати на поведінку актора, що здійснює обмін з іншими. 7. Поясните, як соціальний порядок може збільшувати або зменшувати витрати акторів, що вступають в обмін. 8. Наведіть приклад що демонструє, що розподіл дефіцитніших і цінніших ресурсів регулюється певними нормами і цінностями, а надмірні і не цінні - не мають таких норм. 9. Чи обдурювали мореплавці тубільців, обмінюючи скляні намиста на золоті речі? 10. Наведіть приклади обопільного, одностороннього, безпосереднього і непрямого обміну. 11. На конкретному прикладі покажіть неможливість перенесення принципів біхевіоризму за Скіннером для пояснення поведінки людини. З чим це пов'язано? 12. Г. Беккер, не претендуючи на вичерпний аналіз, виділяє три основні значення поняття взаємодії: а) Взаємодія як взаємовплив індивідів, коли передбачається, що поведінка індивіда є безпосередньою реакцією на поведінку іншого. У простому виді ця точка зору концептуалізується в моделі «стимул - реакція». Взаємодія, що розглядається так само, носить майже автоматичний характер, реакція на поведінку іншого детермінована, «неминуча» і «безособова». б) Взаємодія, що припускає роль символів, що	

			опосередковує. Тут йдеться про так звану символічну взаємодію. Цей підхід підкреслює істотну відмінність в поведінці тварини і людини. Символізування припускає новий рівень переживання наявності іншого. Взаємодія ототожнюється тут з комунікацією (особливо підкреслюється роль лінгвістичної комунікації). Згідно з цією точкою зору взаємний вплив ніколи не буває прямим, воно завжди схильне до деякої проміжної трансформації, тобто стимул завжди інтерпретується. в) Взаємодія як Self - process. У цій концепції стверджується, що індивід не лише знаходиться в постійній взаємодії (комунікації) з іншими, але і постійно взаємодіє з самим собою. Згідно з цією точкою зору мислення є процес взаємодії _ індивід сполучається сам з собою «з перспективи іншого». Подумайте, яке з понять взаємодії відповідає теорії символічного интеракционизма Мида і Блумера, яке більше підходить Морено і Гофману, а яке теорії обміну Хоманса і Блау? Обгрунтуйте свою відповідь.	
36	ПЗ	2	Тема 12. Інтелектуальні коріння теорії обміну. 1.Становлення теорій соціального обміну. 2.Економічний утилітаризм та теорія обміну. 3.Теорія обміну в антропології: 3.1. Дж.Фрейзер і економічні мотиви обміну. 3.2. Броніслав Маліновский та психологізм обміну. 3.3. Марсель Мосс і структуралізм обміну. 3.4. К.Леви-Строс про різницю між структурами соціального обміну. 4.Психологічний біхевіоризм Б.Скіннера. Принципи поведінки за Б.Скінером.	3; 11; 15; 16
37	Л	4	Тема 13. Дж.Хоманс: елементарна соціальна поведінка як обмін 1. Критика Хомансом функціоналізму й позитивізму. 2. Дж.Хоманс про розбудову соціологічної теорії. 3.Основні постулати теорії обміну Дж.Хоманса. 4. Дж.Хоманс про обмін як передумову утворення соціальних структур завдяки процесу інституціалізації та соціальних змін.	
38	СР	8	Тема 13. Дж.Хоманс: елементарна соціальна поведінка як обмін 1. Поясніть значення терміну «абстракції першого порядку» та «абстракції другого порядку»? Як Ви вважаєте, якщо поділити соціологічні категорії таким чином, то до якого типу належать поняття: соціальна	1; 3; 11; 15; 16

			група, культура, держава, норма, цінність, гроші, статус, соціальний інститут, батьківщина, знак, символ, дія, нагорода, успіх, стимул? 2. На прикладах аналізу студентської групи з'ясуйте, чи підтверджуються висновки Хоманса стосовно групової взаємодії. 3. Чому на Вашу думку члени соціальних груп з високим або низьким статусом у групи, найменш схильні до конформної поведінки? Чому члени групи з середніми статусними рангами найбільш схильні до конформізму? 4. Як Ви вважаєте, за допомогою яких показників можливо виявити ранг людини в групі? 5. Яким чином постулати Хоманса пояснюють такі соціальні явища, як використання влади та авторитету, співпрацю, конформізм, змагання, статус, виникнення стратифікації? 6. Використовуючи постулати Хоманса опишіть наступні види взаємодії: прийом на роботу, вибір у турбюро путівки на відпочинок, взаємодопомога батьків та дітей, взаємодія чоловіка та жінки з приводу розподілу та виконання сімейних обов'язків, конфлікт друзів, помста одного сусіда іншому, прийом хворого у лікаря. 7. Як Дж. Хоманс пояснює виникнення соціальних інститутів? 8. Спробуйте за допомогою постулату раціонального вибору прокоментувати соціальні явища корупції, дружби, шлюбу, мистецтва, законослухняної поведінки, академічної доброчесності.	
39	ПЗ	2	Тема 13. Дж.Хоманс: елементарна соціальна поведінка як обмін 1.Дж.Хоманс про обмін як мікросоціологічну засаду соціальної поведінки та взаємодії. 2. Хомансовська стратегія побудови соціологічної теорії. 3. Абстракції першого порядку та абстракції другого порядку. 4. Хоманс про закономірності виникнення неформальних груп. 5. Постулати теорії обміну Дж.Хоманса: 5.1. постулат "успіху". 5.2. Постулат "стимулу". 5.3. Постулат "цінності". 5.4. Постулат "депривації-пересичення".	1; 3; 11; 15; 16

			5.5. Постулат “агресії – схвалення”. 5.6. Постулат “раціональності”. 6. Дж.Хоманс про обмін як передумову утворення соціальних структур завдяки процесу інституціалізації та соціальних змін. 7. Критика теорії обміну Дж.Хоманса.	
40	Л	2	Тема 14. Теорія інтеграційного обміну Пітера Блау. 1. П.Блау про просування соціальної взаємодії індивідів у групах до макроструктур. 2. Норми та цінності як механізми об’єднання людей у соціальних структурах 3. Дифузний характер соціального обміну. 4. Основні принципи й відмінні риси соціального обміну. 5.Теореми влади по П.Блау та складні системи обміну.	
41	СР	4	Тема 14. Теорія інтеграційного обміну Пітера Блау. 1. Прокоментуйте думку П.Блау про те, що процес обміну тісно пов’язаний з поведінкою людей та складає базу для взаємодій між індивідами та їх групами. 2. Наведіть приклади, виходячи з Вашого особистого досвіду, опосередкованих взаємодій з будь-який групою або суспільством в цілому, які виникають завдяки «ціннісному консенсусу» за П. Блау. 3. У чому проявляється дифузний характер соціального обміну? 4. Навести приклади чотирьох типів цінностей(ресурсів) за Блау. 5. Чи могли б Ви додати щось до переліку 4-ох типів ресурсів по П.Блау. Прокоментуйте Вашу точку зору. 6. Порівняйте економічний обмін та соціальну взаємодію. Що в них спільне, а що – відмінне? 7. За допомогою теорії інтеграційного обміну Пітера Блау пояснить, чому дуже часто офіційно прикріплений наставник (ментор) на робочому місці може не виконувати покладені на нього обов'язки по наданню консультацій новачкові? 8. Наведіть приклада опосередкованого обміну між співтовариством і індивідом, що замінює обмін між індивідами. 9. Прокоментуйте, з чого можуть складатися основні ресурси для обміну з участю студента, викладача, відомого співака, дитини, військовослужбовця, священика тощо. 10. Проаналізувати обмінні процеси на прикладі	1; 3; 11; 15; 16

			функціонування інституту родини (інституту освіти, інституту церкви, інституту держави). 11. У чому на Ваш погляд полягає роль соціальних інститутів в процесах обміну? 12. Навести приклади ефективних та неефективних процесів обміну в основних сферах життєдіяльності українського суспільства. 13. Прокоментуйте, чи спрацьовують у сучасному українському суспільстві теореми влади за П.Блау?	
42	ПЗ	2	Тема 14. Теорія інтеграційного обміну Пітера Блау. 1. П.Блау про соціальну взаємодію індивідів у групах та макроструктурах: спільне та відмінне. 2. Нормативно-цінносний механізм об'єднання людей у соціальних структурах. 3. Дифузний характер соціального обміну. 4. Основні принципи й відмінні риси соціального обміну. 5. Теореми влади по П.Блау. 6. Складні системи обміну та їх функціонування у суспільстві.	1; 3; 11; 15; 16
43	Л	2	Тема 15. Розвиток теорії обміну в концепції раціонального вибору Джеймса Коулмена та теорії мереж в роботах Річарда Емерсона і Рональда Берта. 1. Теорія раціонального вибору та внесок Джеймса С. Коулмена в її розвиток. 2. Раціональність дій індивідів як головний принцип теорії обміну за Дж.Коулменом. 2. Мережева теорія соціального обміну Ричарда Эмерсона. 3.Теорія мереж Р.Берта та її принципи.	
44	СР	4	Тема 15. Розвиток теорії обміну в концепції раціонального вибору Джеймса Коулмена та теорії мереж в роботах Річарда Емерсона і Рональда Берта. 1. Навести приклад того, як комбінація індивідуальних дій позначається на поведінці більш великої системи (механізм зчеплення, або процес, за допомогою якого «окремі індивідуальні дії поєднуються, породжуючи соціальний результат».). 2. Пояснити на прикладах дію принципу тимчасових витрат. 3. Наведіть приклад, яким чином система обмежує установки діючих суб'єктів (перехід від макро - до мікрорівня). 4. Дайте визначення довіри і поясніть її зв'язок з	3; 15; 16

			ризиками. 5. Наведіть приклади дії біопродуктивного парадоксу норм у Вашому житті. Прокоментуйте їх. 6. Як Ви вважаєте, чи маєте Ви соціальний капітал? В які ресурси може перетворюватися соціальний капітал? Наведіть приклади його перетворення в інші ресурси. 7. Визначте поняття «влада» та «залежність» використовуючи теорію обміну Р.Еріксона. 8. Наведіть приклад залучення до «мережі обміну» за Р. Еріксоном у Вашому житті. 9. Розкрийте принципи дії "мережі" за Р. Бертом.	
45	ПЗ	2	Тема 15. Розвиток теорії обміну в концепції раціонального вибору Джеймса Коулмена та теорії мереж в роботах Річарда Емерсона і Рональда Берта. 1. Основні риси теорії раціонального вибору. 2. Внесок Дж. Коулмена в розвиток теорії раціонального вибору. 3. Ричард Эмерсона та мережева теорія соціального обміну. Структура межі обміну за Р. Емерсоном. 4. Принципи мережевої теорії Р. Берта.	3; 15; 16
46	Л	4	Тема 16. Феноменологія Альфреда Шютца. Соціологія знання Питера Бергера і Томаса Лукмана. Етнометодологія Гарольда Гарфінкеля. 1. Феноменологічна соціологія Альфреда Шютца. Концепція "дому". 2. Пітер Бергер і Томас Лукман: конструювання соціальної реальності в межах соціології знання. Знання в традиційних та сучасних плюралістичних суспільствах за Бергером і Лукманом. 3. Етнометодологія Гарольда Гарфінкеля: предмет та методи, «фонові» очікування.	
47	СР	4	Тема 16. Феноменологія Альфреда Шютца. Соціологія знання Питера Бергера і Томаса Лукмана. Етнометодологія Гарольда Гарфінкеля. 1. У вересні 2001 року Америка постраждала від безпрецедентних терористичних атак. Проте сприйняті вони були далеко не однозначно: в одних регіонах світу люди виражали біль і скорботу, а в інших - відверто раділи тому, що сталося. Як Ви це поясните з позицій феноменологічної соціології та, що треба зробити, щоб у світі поступово формувалися толерантніші стосунки між «Ми» і «Вони»? 2. Характерною рисою сьогодення є загострення міжнаціональних конфліктів. У чому Ви бачите головні причини того? Аргументуйте Вашу відповідь з позицій	3; 5; 11; 12; 15; 16

			конфліктної та феноменологічної парадигм. 3. Проаналізуйте наступну ситуацію. У школі у Вас був дуже близький друг (подруга). Ви розуміли один одного без слів, багато часу проводили разом, ділилися своїми мріями, могли годинами розмовляти. Але після закінчення школи ваші шляхи розійшлися. І ось через 2-3 роки Ви зустрічаєтеся знову. Проте після радості зустрічі Ви раптом помічаєте, що говорити Вам нема про що. Як Ви це прокоментувати з позицій феноменологічної соціології? 4. У чому Ви бачите причини кризи соціальної реальності, яка виникла сьогодні у багатьох наших співвітчизників? 5. З початком російсько-української гібридної війни відбулися зміни стереотипів сприйняття росіян українцями та навпаки. Прокоментуйте цей факт з урахуванням постулатів конфліктній і феноменологічній парадигм. 6. На початку нашого століття загострилися конфлікти між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. У чому причини того? Висловіть Ваші міркування з урахуванням постулатів конфліктній і феноменологічній парадигм. 7. Як Ви поясните той факт, що люди схильні до неодноразового переписування історичних подій і навіть до підробки релігійних документів? Чи можна взагалі створити підручник історії такої якості, що він буде затребуваний у всі часи? 7. П.Бергер і Т.Лукман стверджували, що соціальна реальність – амбівалентна (двузначна). Вона існує як у свідомості людей, так і об'єктивно. Наведіть приклади, могли б проілюструвати таке положення. 8.Соціологи використовують поняття «Сегментована особистість» для позначення того, у кого розвинувся набір різних неузгоджених соціальних ролей і способів поведінки. Як Ви вважаєте, цей тип особистості обумовлений психологічними чинниками або він формується в локальному соціокультурному контексті? Де частіше зустрічаються сегментовані особистості: на селі або в місті? 9. У чому полягає відмінність поглядів між прибічниками етнометологічної парадигми та прибічниками теорій обміну або символічного інтеракціонізму на соціальний світ та за якими законами він впорядковується й змінюється?	

			10. Більшість телеглядачів висловлюють незадоволення засиллям реклами на екранах. Чому ж українці у більшості негативно відносяться до рекламі? Обґрунтуйте відповідь за допомогою основних положень етнометодологічної концепції.	
48	ПЗ	2	Тема 16. Феноменологія Альфреда Шютца. Соціологія знання Питера Бергера і Томаса Лукмана. Етнометодологія Гарольда Гарфінкеля. 1. Феноменологічна парадигма А.Шютца: предмет и методи. «Концепція дому». 2.П. Бергер і Т. Лукман щодо соціального конструювання реальності. 3. Етнометодологічна концепція Г. Гарфінкеля. Фонові очікування і "гарфінкелінг".	3; 5; 11; 12; 15; 16
49	Л	4	Тема 17. Теорія структурації Ентоні Гідденса. Структуралістський конструктивізм П. Бурдьє. 1. Сучасність у баченні Е.Гідденса та її характерні риси. 2. Сутність та зміст теорії структурації Е. Гідденса. 3. Основні положення структуралістського конструктивізму Пьєра Бурдьє. 4. Габітус, соціальний капітал та соціальне поле як центральні ідеї соціолгічної концепції П.Бурдьє.	
50	СР	6	Тема 17. Теорія структурації Ентоні Гідденса. Структуралістський конструктивізм П.Бурдьє. 1. Коли Е.Гидденс пише про сучасність, він має на увазі, передусім, сучасність західного (західно-європейського типу) суспільства. А що Ви могли б сказати про сучасність суспільства українського? У чому його своєрідність, особливості порівняно з сучасністю західного суспільства? 2. Нещодавно, 30-40 років тому - українці (тоді ще - «радянські люди», як вони себе визначали за соціальною ідентичністю) збиралися разом, щоб відмітити те або інше державне або сімейне свято. Особливо це було характерно для зустрічей родичів. У цьому, зокрема, проявлявся рутинний характер соціального життя того часу. Зараз подібного типу зустрічі відбуваються все рідше, про значну кількість державних свят вже ніхто не згадує. Як Ви вважаєте, чому? Що сприяло «дерутинизації» цих соціальних практик? 3. М.Вебер ще задовго до Е.Гідденса писав про «рутинизації», маючи на увазі, що діяльність бюрократії є формою рутинної поведінки. Чи не	3; 12; 15; 16

			піддався відтоді «дерутинизації» сам рутинний характер бюрократичної діяльності? У разі позитивної відповіді, покажіть різницю між бюрократією традиційного і сучасного суспільств. 4. П.Бурдьє пише: «Інтерес або байдужість до політики можна було б зрозуміти краще, якби ми вміли бачити, що тяга до використання політичної «влади» (влади обирати, міркувати про політику, займатися політикою) знаходитися в залежності від реальності отримання цієї влади, а байдужість до неї, якщо завгодно, є лише демонстрацією безсилля». Як би Ви прокоментували це висловлювання, що постулювало зв'язок між байдужістю і нездатністю? Як впливає соціальний капітал і його структура на політичні позиції індивіда? 5. П.Бурдьє на початку своєї наукової кар'єри захоплювався творчістю К. Маркса, потім відійшов від нього, а окремі положення марксизму піддав гострій критиці. Зокрема, Бурдьє в дуже різких тонах висловив свою незгоду з інтерпретацією Марксом класів. Ця критика була здійснена Бурдьє з позицій його теорії структуралістського конструктивізму. Як Ви вважаєте, з чим Бурдьє міг так різко не погодитися з Марксом з приводу його бачення класів? Що з себе можуть представляти класи, по Бурдьє? (Перевірити себе з цих питань Ви можете, звернувшись до першоджерела: Бурдье П. Социология политики. М.: Socio - Logos, 1993, розділ: «Социальное пространство и генезис «класов»). 6. П.Бурдьє відмічає, що характер опозиції у Франції залежить, передусім, від соціального капіталу: вищі прошарки апелюють до громадськості, робітники і службовці розраховують на страйк, ремісники і дрібні комерсанти - прибігають до маніфестацій. Чи характерно це твердження для України? Які інші соціальні чинники сприяють участі людей у протестних рухах?	
51	ПЗ	2	<u>Тема 17.</u> Теорія структурації Ентоні Гіденса. Структуралістський конструктивізм П.Бурдьє. 1. Сучасність у баченні Е.Гідденса та її характерні риси. 2. Сутність та зміст теорії структурації Е.Гідденса. 3. Структуралістський конструктивізм П.Бурдьє та його концепція змісту соціальної практики. 4. Поняття габітусу, соціального капіталу та соціального поля за Пьєром Бурдьє.	3; 12; 15; 16
Разом		**180**		

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацьовування лекційного матеріалу	16
2	Підготовка до семінарських занять	32
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	-
4	Виконання індивідуальних завдань, у тому числі написання рефератів.	14
5	Інші види самостійної роботи: написання курсової роботи	38
	Разом	100

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

На протязі семестру здійснюється з урахуванням стану відвідування студентами навчальних занять та у випадках необхідності індивідуалізації завдань за окремими темами курсу студентами можуть виконуватися індивідуальні завдання за варіантом, що обирається викладачем. Окрім того студент за особистим бажанням та за погодженням з викладачем може готувати реферат за запропонованою тематикою. Запропонована тематика рефератів може бути використана для визначення тематики презентацій, що готуються за дорученнями викладача студентами.

№ з/п	Назва індивідуальних завдань	Терміни виконання (на якому тижні)
1	1.Дайте оцінку ствердженню ранніх функціоналістів «Всі елементи культури можна вважати суспільно корисними». До чого може привести таке ствердження? 2. Визначте, які соціальні дії відповідно до типових змінних Т.Парсонса (ефективність - афективна нейтральність, диффузність – специфічність, універсалізм – партикуляризм, досягнення-приписування(аскрипція), колективізм – індивідуалізм) більш розповсюджені в традиційному, а які в сучасному капіталістичному суспільстві. Поясніть, чому. 3. Опишіть та дайте оцінку ефективності діючих механізмів соціального контролю за поведінкою студента в Вузі, використовуючи їх перелік за Т.Парсонсом. 4. Використовуючи знання про функціональні реквізити будь-якої системи по Парсонсу (адаптація, досягнення мети, інтеграція, підтримка зразка) опишіть лікарню як соціальний інститут та соціальну систему. Докажіть наявність усіх функціональних реквізитів. 5. Використовуючи знання про функціональні реквізити будь-якої системи по Парсонсу (адаптація, досягнення мети, інтеграція, підтримка зразка) опишіть сім'ю як соціальний інститут та соціальну систему. Докажіть наявність усіх	3-4 2-4

	функціональних реквізитів. 6. Використовуючи знання про функціональні реквізити будь-якої системи по Парсонсу (адаптація, досягнення мети, інтеграція, підтримка зразка) опишіть університет як соціальну систему. Докажіть наявність усіх функціональних реквізитів. 7.Використовуючи схему соціальної дії дайте оцінку її структурних частин на прикладі вступу до університету та працевлаштуванні. 8. Опишіть нормативний, імовірнісний і ідеальний аспект соціальних статусів: народний депутат, художник, повія.. Для виконання цього завдання слід використовувати ідеї Р. Мертона. 9. Продемонструйте за допомогою прикладів наявність «соціологічної амбівалентності» при виконанні ролі вчителя, керівника фірми, лікаря, матері. 10. Опишіть нормативний, імовірнісний і ідеальний аспект запропонованих Вам соціальних статусів: студент, директор фірми, багатодітний батько. Для виконання цього завдання слід використовувати ідеї Р. Мертона. 11. Виявіть явні, латентні функції та опишіть можливі дисфункції таких соціальних інститутів, як релігія та школа. 12. На думку Мертона завжди існує діапазон явищ, що виконують одні і ті ж функції. Якщо одно яке-небудь явище перестає функціонувати, цю функцію починає виконувати якийсь інший функціональний замінник. Чи згодні Ви з таким твердженням? Обґрунтуйте свою відповідь прикладами. 13. Використовуючи теорію Мертона про явні та латентні функції знайдіть раціональність в таких, на перший вигляд ірраціональних явищах, як процедура ритуальної стигмації (шрамування) в африканських племенах та хрещення дитини не віруючими батьками. 14. Ви навчаєтесь в університеті. Його явна функція - надавати студентам знання. Що Ви думаєте з приводу твердження про те, що одна з його латентних функцій - скорочення народжуваності. Виявить та дайте оцінку явних, інших латентних та можливих дисфункцій вищих учбових закладів. 15. За Мертоном, певний сегмент суспільства може бути функціональним, дисфункціональним або нефункциональним. Проаналізуйте цей постулат на прикладі «закритої» лікувальної установи, в'язниці, нічного клубу. Що станеться, якщо число «закритих» закладів подібного типу стане збільшуватися? 16. За Р.Мертоном акумуляція нововведень є одним з механізмів морфогенезиса. Поясните як відбувалася інституціалізація порушень інституціональних правил зі зміною норм заборони на: носіння брюк жінками; народження дитини поза шлюбом, дошлюбні сексуальні стосунки. 17. Використовуючи теорію Мертона про явні та латентні функції знайдіть раціональність в таких, на перший вигляд ірраціональних явищах, як прикрашення ялинки на Новий рік та «присвячення в студенти».	4-6 4-5

	18. На конкретних прикладах виявити та пояснити можливі позитивні та негативні функції конфліктів. 19. Проаналізуйте, які соціальні інститути, на Вашу думку, впливають на збільшення суспільних конфліктів Поміркуйте щодо внеску сучасної системи вищої освіти в продукування конфліктних відносин в суспільстві. 20. Використовуючи висновки Зиммеля стосовно функцій конфлікту визначте його можливі позитивні та негативні наслідки щодо його учасників та суспільства. 21. Виявіть, завдяки чому, на Вашу думку, влада може підтримувати власну легітимність. Наведіть приклади, що пояснюють ці ресурсі. 22. Наведить приклад перетворення квазігрупи в групу інтересів та конфліктну групу. Пояснить, завдяки чого вони можуть перетворюватися. Дайте оцінку впливу цих перетворень на розвиток соціального конфлікту за Р.Дарендорфом. 23. Нижче приведений ряд положень, що характеризують соціальне життя. Визначите які з них можуть належати прихильникам конфліктного напряму, а які - структурно-функціонального. Поясните свій вибір. Згрупуйте їх в логічній послідовності і якщо необхідно додайте додаткові висловлювання. – в основі соціального життя лежать інтереси; – громадське життя породжує протистояння, ворожість; – громадське життя породжує структурний конфлікт; – соціальне життя включає спонукання, примус, що виникають від соціальної напруги; – соціальне життя породжує зіткнення групових інтересів; – соціальні системи розривають протиріччя; – соціальні системи прагнуть до змін; – у основі соціального життя лежать норми і цінності; – громадське життя залежить від солідарності; – громадське життя ґрунтується на взаємодії і співпраці; – соціальне життя включає обов'язки, необхідність соціального контролю; – соціальна система ґрунтується на згоді; – соціальні системи інтегровані; – соціальні системи прагнуть до стійкості. 24. Дайте оцінку впливу первинних та вторинних відносини між членами групи (оберіть на приклад сімейну групу та колектив фірми), жорсткості соціальної структури, мобільності її компонентів на гостроту конфлікту. 25. Виявіть інституційні засобі, за допомогою яких можливо загасити конфлікт між керівництвом та мешканцями міста, між викладачами та студентами університету. 26. Поясніть, проти яких рис капіталістичного суспільства виступали представники неомарксизму. Проаналізуйте, чи змінилися вони за останні 50 років?	6-8 10-12

	27. Чим відрізняються реалістичні та нереалістичні конфлікти? Чи може перший стати другім? Наведіть приклади 28. Розгляньте пропоновані конфліктні ситуації та доведіть, що основні тези конфліктного напрямку соціології працюють. Конфліктні ситуації: страйк працівників шахти та її власників; конфлікт між представниками корінного та некорінного етносів на окремої території; 29. Розгляньте пропоновані конфліктні ситуації та доведіть, що основні тези конфліктного напрямку соціології працюють. конфлікт між представниками двох релігійних конфесій на території окремої області; озброєний конфлікт за прикордонні території між двома державами. 30. В термінах рольової теорії (актори, експектації, сценарій, режисер, аудиторія) описати виконання своїх функцій викладачем 31. Використовуючи основні положення теорії обміну описати виникнення та розвиток такого соціального явища, як корупція. 32. В термінах рольової теорії (актори, експектації, сценарій, режисер, аудиторія) описати виконання своїх функцій працівником поліції. 33. Використовуючи основні положення теорії обміну описати виникнення та розвиток такого соціального явища, як соціальний захист. 34. В термінах рольової теорії (актори, експектації, сценарій, режисер, аудиторія) описати виконання своїх функцій священником 35. Використовуючи основні положення теорії обміну описати виникнення та розвиток такого соціального явища, як шлюб. 36. В термінах рольової теорії (актори, експектації, сценарій, режисер, аудиторія) описати виконання своїх функцій Президентом України. 37. Використовуючи основні положення теорії обміну описати виникнення та розвиток такого соціального явища, як релігія.	12-14 14-16
	Тематика реферативних робот *(кількість тем визначається у залежності від кількості студентів у групі)* 1. Джерела сучасної мультипарадигмальності соціології. 2. Функціоналізм: основні напрямки та їх значушість для сьогодення соціологічної науки. 3. Вплив структурного функціоналізму Т. Парсонса на рівень сучасної теоретичної соціології. 4. Сучасні події в українському суспільстві у дзеркалі теорії соціальної дії Парсонса. 5. Функціональний аналіз подій на Південному сході України (2014-2015 рр.) за Р. Мертоном. 6. Функціональний структуралізм Р. Мертона, як теоретична засада для аналізу стану вищого навчального закладу (на прикладі НТУ «ХПІ»). 7. Боротьба з корупцією в Україні у світлі діалектичної теорії конфлікту Р. Дорендорфа.	1-14

	8. Причини соціальних конфліктів в українському суспільстві з позиції конфліктного функціоналізму Л. Козера. 9. Пересічний громадянин України та «Одномірна людина» Г. Маркузе: спільне та відмінне. 10. Актуальність критики сучасного суспільства за М. Хоркхаймером та Т. Адорно (на прикладі України). 11. Можливості використання наукових доробок Франкфуртської школи конфліктного напрямку в соціології ХХ сторіччя. 12. Універсальні моральні принципи поведінки людини в суспільстві (за Ч. Кулі): чи сприйнятні вони в сучасному студентському середовищі? 13. Аналіз особистості пересічного студента з позиції символічного інтеракціоналізму за Дж. Мідом. 14. Події в ході революції гідності в Україні з позиції символічного інтеракціоналізму Г. Блумера. 15. Взаємовідношення у студентському середовищі за теорією Дж. Морено та Р. Лінтоном. 16. Складові соціальної ролі студента НТУ «ХПІ» - аналіз на засадах теорії ролей. 17. Драматургічний підхід І. Гоффмана для аналізу взаємодії органів місцевого самоврядування та населення міста Харкова. 18. Теорії обміну та можливості їх використання для аналізу стану сучасного українського суспільства. 19. Соціальний інститут волонтерства у світлі теорії соціальної поведінки як обміну (Дж. Хоманса). 20. Патріотизм з точки зору теорії раціонального вибору (Дж. Хоманса). 21. Сепаратистські прояви з позиції теорії раціонального вибору (Дж. Хоманса). 22. Теорія інтеграційного обміну П. Блау, як інструмент аналізу стану та перспектив розвитку українського суспільства. 23. Поведінка (електоральна) українських громадян з точки зору теорії раціонального вибору. 24. Можливості використання «теорії мереж» Р. Берта та Р. Емерсона для аналізу соціальної взаємодії. 25. Проблема довіри до влади в Україні у відзеркаленні теорії раціонального вибору Дж. Коулмена. 26. Знання в сучасному українському суспільстві: аналіз з точки зору соціології знання П. Бергера та Т. Лукмана. 27. Етнометодологія, як теоретичні засади аналізу єдності в українському суспільстві. 28. Соціальний простір України у дзеркалі структуралістського конструктивізму П. Бурдьє. 29. Потенціал теорії структурації Е. Гідденса для дослідження українського суспільства. 30. Сучасні соціологічні теорії як актуальне підгрунтя для постмодерністського періоду розвитку соціологічної науки.	

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час проведення лекційних занять з навчальної дисципліни передбачено застосування таких методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод (демонстрація на екрані слайдів презентацій, візуалізації навчального матеріалу); метод проблемного викладення.

Під час проведення семінарських занять застосовується: репродуктивний метод (засвоєння базових понять курсу); частково-пошуковий, або евристичний метод (під час виконання індивідуальних завдань та курсової роботи).

Лекції – викладення теоретичного матеріалу лектором згідно навчальної програми і розподілу годин поміж темами. Використовуються різні інтерактивні форми активізації аудиторії та відеопрезентації вербальної інформації. Лектор має власний конспект, що відображає основний зміст теми, студенти занотовують нову інформацію у власні конспекти.

Практичні заняття – проводяться у формі семінарських занять. Для семінарських занять студенти опрацьовують лекційний матеріал, готують виступи з використанням навчальної і наукової літератури, виступають з презентаціями. Лектор оцінює активність студентів впродовж семінару за прийнятою шкалою оцінок в балах. Під час семінарського заняття обов'язково за кожною темою оцінюються рівень знань студентів за допомогою тестових завдань та письмової самостійної роботи на знання основних понять за темою. На семінарському Семінарські заняття можуть бути побудовані у формі ділової гри або дискусії.

Індивідуальне завдання – вид самостійної роботи поза аудиторними годинами, коли студент, використовуючи лекційний матеріал та додаткові джерела знань, розробляє особисту тему.

Підготовка презентації – вид самостійної роботи, що виконується студентом поза аудиторними годинами. Студент вільно обирає тематику з числа тем, які пропонуються планами семінарських занять, або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Наступним кроком студент здійснює бібліографічний пошук, використовуючи бібліотечні фонди або Інтернет-ресурси. Також складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь. Опанувавши джерела за темою, студент розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 16-25 слайдів, текст доповіді – 4-6 стандартних сторінок, набраних на комп'ютері. Основний зміст презентації доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку від викладача.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі екзамену або шляхом накопичення балів за поточним контролем по змістовним модулям. Крім того в межах курсу виконується курсова робота.

Екзамен – письмова або усна відповідь на питання, що містяться в екзаменаційному білеті. Питання екзаменаційних білетів можуть доводитися до студентів заздалегідь. Екзаменаційні білети готує лектор, вони затверджуються на засіданні кафедри і підписуються завідувачем кафедри. Екзаменатора призначає завідувач кафедри. Він має оцінити якість відповіді студента за прийнятою шкалою академічних оцінок.

Контрольні питання з курсу до екзамену.

1. Сутність соціологічної теорії. Складові елементи соціологічних теорій.
2. Поняття "парадигма". Мультипарадигмальність соціології: причини і наслідки.
3. Індукція та дедукція в соціології.

4. Історичні корені функціоналізму.
5. Функціоналізм: основні риси.
6. Т.Парсонс. Модель одиничної дії та образ суспільства.
7. Т.Парсонс. Модельні змінні.
8. Т.Парсонс. Розробка системних імперативів (функціональна схема А-Ц-І-Л). Кібернетична ієрархія контролю.
9. Т.Парсонс. Засоби обміну. Порушення рівноваги. Соціальна зміна.
10. Р. Мертон. Розробка методології функціонального аналізу. Процедурні правила функціонального аналізу. Теорії середнього рангу.
11. Р. Мертон. Уточнення поняття "функція". Функції і дисфункції, явні і латентні функції.
12. Загальна характеристика соціологічних конфліктних теорій.
13. Відрізнення конфліктних теорій від функціональних.
14. Інтелектуальні корені конфліктних теорій.
15. Уявлення Р.Дарендорфа про суспільний порядок. Асоціації, що координуються імперативно.
16. Р.Дарендорф: витоки конфлікту. Діалектична модель конфлікту та його наслідків.
17. Порівняння аналітичних і емпіричних категорій К. Маркса і Р. Дарендорфа.
18. Л.Козер. Образ соціальної впорядкованості. Модель функціонального конфлікту та його наслідків.
19. Л.Козер. Причини, тривалість, гострота конфлікту.
20. Реалістичні та нереалістичні конфлікти: відрізнення поглядів К.Маркса і Л.Козера.
21. Критика функціональної теорії конфлікту.
22. Соціологія Р.Колінза як конфліктна соціологія.
23. Франкфуртська школа як напрямок ліворадикальної соціально-філософської думки.
24. Соціологічні ідеї Г.Маркузе .
25. Соціологічні ідеї Ю.Хабермаса.
26. Соціологічні ідеї Р.Міллса.
27. Інтеракціонізм: основні риси.
28. Інтелектуальні коріння інтеракціонізму:
30. Ідеї Дж. Г. Міда та наступний розвиток соціології.
31. Ч.Кулі та теорія «дзеркального Я»
32. Уточнення понять "роль", "статус" і "особистість" Дж. Морено і Р. Лінтоном.
33. Теорія ролей та її зміст.
34. Рольові набори. Рольова напруга, рольовий конфлікт. Фактори, що пом’якшують рольовий конфлікт.
35. Г.Блумер і чиказька школа символічного інтеракціонізму.
36. Символічний інтеракціонізм. Природа взаємодії: етапи визначення, інтерпретації, картування та оцінювання.
37. Символічний інтеракціонізм. Уявлення щодо суспільства та особистості. Взаємозв’язок особистості та суспільства.

38. Айовська школа в символічному інтеракціонізмі. Методологічні проблеми вивчення самооцінки і самоідентифікації.
39. Основні положення теорії Е.Гофмана.
40. Теорія стигмації Поняття «тотальна інституція».
41. Аналіз фреймів Е.Гофмана (рамочній аналіз)
42. Теорії раціонального вибору: загальні риси.
43. Інтелектуальні корені теорії обміну.
44. Дж.Хоманс. Рання індуктивна стратегія: статус і конформність.
45. Дж.Хоманс. Дедуктивна стратегія.
46. Дж.Хоманс. Психологічна модель обміну.
47. Дж.Хоманс. Основні поняття та пояснювальні принципи соціальної впорядкованості в теорії обміну.
48. П.Блау. Основні принципи обміну.
49. Вихідні методологічні принципи Дж.Коулмена.
50. Дж.Коулмен. Соціальний капітал.
51. Р.Емерсон та Р.Берт як засновники теорії мереж.
52. Основні філософські принципи феноменологічного метода. Е.Гуссерль про принцип феноменологічної редукції.
53. Основні ідеї соціології А.Шюца.
54. П.Бергер і Т.Лукман щодо соціального конструювання реальності.
55. П. Бергер і Т. Лукман. Соціальне походження соціальних інститутів.
56. Предмет та основні ідеї етнометодології.
57. Структуралістський конструктивизм П. Бурдьє.
58. Теорія соціального простору і поняття “культурного капіталу”.
59. Основні риси сучасного суспільства: за Гіденсом.
60. Теорія структурації Е.Гідденса.

Виконання курсової роботи, метою якої є поглиблене вивчення однієї з визначених та затверджених кафедрою проблем, що за своєю сутністю відповідає змісту певної теми навчального курсу, визначення ступеню дослідженості даної проблеми у науковій соціологічній літературі, аналіз її основного змісту та специфіки використання у практиці соціального управління. За своєю сутністю курсова робота носить реферативний характер. Для її підготовки студент повинен ретельно ознайомитися з низкою інформаційних джерел та на засадах вивчення їх змісту, узагальнення певних теоретичних позицій сучасних вчених-соціологів сформувати власне уявлення щодо можливостей застосування тих або інших теоретичних парадигм для аналізу сучасних явищ суспільного життя. До таких джерел відносяться:

- автентичні праці або фрагменти текстів робіт сучасних соціологів, тобто першоджерела, які відносяться до тих чи інших наукових шкіл, являються представниками певних наукових парадигм тощо;
- навчальна література з курсу «Сучасні соціологічні теорії», яка рекомендувалася в процесі його вивчення, а саме підручники, навчальні посібники, методичні розробки;

- наукові статті, що присв’ячуються дослідженням творчості окремих соціологів сучасності або певних напрямків розвитку соціології ХХ сторіччя;
- довідкова література, словники, що містять тлумачення основних понять або біографічні дані щодо певних персоналій соціологів - теоретиків;
- електронні засоби інформації – ресурси Інтернету, сайти, які містять інформацію з теми курсової роботи.

При використанні студентом усіх видів джерел в курсовій роботі слід давати точні посилання на ці ресурси, що має свідчити про наукову доброчесність автора.

У ході написання роботи студент повинний вирішити наступні задачі: навчитися самостійно відбирати літературу по темі; самостійно вибудовувати план опису конкретного соціального явища чи процесу; аналізувати літературні джерела, відбираючи лише ті матеріали, що відповідають логіці його наукового пошуку; з'ясувати актуальність теми дослідження, запропонованої в курсовій роботі і розробленість її в наукових працях вітчизняних і закордонних авторів; навчитися строго й аргументовано викладати основні ідеї різних авторів, підкреслюючи їхні переваги і недоліки; навчитися підводити підсумки по розділах і формулювати висновки; у процесі захисту курсової роботи продемонструвати свої знання по темі, здатність аргументовано аналізувати цінність різних теоретичних підходів; визначити практичну значимість досліджень з даної теми і її зв'язок із процесами і явищами, що відбуваються в країні.

Теми курсових робіт

Теми курсових ССТ

1. Сутність соціологічного теоретизування та складові елементи соціологічних теорій.
2. Мультипарадигмальність сучасних соціологічних теорій: причини та проблеми подолання наслідків.
3. Теоретичні засади та загальні риси фукціоналізму як соціологічної парадигми.
4. Структурний функціоналізм Т.Парсонса: зміст та значення для розвитку сучасних соціологічних теорій.
5. Толкотт Парсонс про сутність і зміст соціальної дії, функціональний зміст її підсистем та модельні (типові) змінні соціальних дій.
6. Соціальна взаємодія, соціальна система та її функціональні імперативи за Т. Парсонсом.
7. Суспільство як тип соціальної системи та погляди Т. Парсонса на соціальні зміни.
8. Методологія функціонального аналізу за Робертом Мертоном.
9. Функціональний структуралізм Роберта Мертона: концепція соціальної структури та рівні її вимірювання.
10. Функціоналістська теорія аномії Р. Мертона.
11. Соціологічні теорії конфліктів у суспільстві: загальна характеристика, напрямки розробки та змістовна специфіка.

12. Теорія соціального конфлікту за Р. Дарендорфом: діалектична модель.
13. Імперативно координовані асоціації за Р. Дарендорфом та чинники розвитку конфліктів.
14. Концепція позитивно-функціонального конфлікту Льюіса Козера.
15. Л .Козер про причини, тривалість та гостроту соціальних конфліктів.
16. Узагальнююча теорія конфлікту Кеннета Боулдінга.
17. Стратифікаційна теорія конфлікту Рендалла Коллінза.
18. Основні напрямки неомарксизму та постмарксистські теорії у Франкфуртській школі як напрямок ліворадикальної соціологічної думки.
19. Критика сучасного суспільства за М. Хоркхаймером та Т. Адорно.
20. Герберт Маркузе: концепція «одномірної людини»: рівні протидії масовій культурі.
21. Юрген Хабермас як представник критичної школи неомарксизму XX століття: теорія комунікативної дії.
22. Символічний інтеракціонізм як напрям розвитку сучасної соціологічної науки.
23. Теоретичні передумови виникнення символічного інтеракціонізму як соціологічної парадигми.
24. Роль Дж. Г. Міда у розбудові теорії символічного інтеракціонізму. Особистість за Дж.Г. Мідом: структура та механізми розвитку.
25. Чарльз Кулі про роль первинних груп у формуванні особистості: теорія «дзеркального Я».
26. Розвиток теорії символічного інтеракціонізму Гербертом Блумером.
27. Можливості аналізу колективної поведінки в межах теорії символічного інтеракціонізму за Г. Блумером.
28. Суспільство та особистість у світлі теорії ролей. Теорія ролей Джекоба Морено та Ральфа Лінтона.
29. Драматургічна теорія Ервінга Гофмана.
30. Аналіз фреймів як «матриці» можливих подій за Е. Гофманом.
31. Теоретичні передумови розробки теорії соціального обміну.
32. Дж. К. Хоманс про обмін як елементарну соціальну поведінку.
33. Теорія інтеграційного обміну Пітера Блау.
34. Дифузний характер соціального обміну та теореми влади у суспільстві за Пітером Блау.
35. Теорія раціонального вибору Джеймса Коулмена.
36. Розвиток теорії мереж в роботах Р. Берта та Р. Емерсона.
37. Феноменологічна парадигма А.Шютца: предмет і методи. «Концепція дому».
38. П. Бергер і Т. Лукман щодо соціального конструювання реальності.
39. Етнометодологія як соціологічна парадигма. Фонові очікування і "гарфінкелінг".
40. Методологія соціального пізнання П.Бурдьє: конструктивістський структуралізм.
41. Теорія соціального простору П.Бурдьє.
42. Теорія структурації Е.Гіденса.

2.Поточний контроль проводиться за результатами роботи студентів на семінарських заняттях, методом оцінювання контрольних робіт, шляхом оцінювання тестів, самостійних робот, індивідуальних завдань, есе, командних проектів, презентацій, ведення конспектів лекцій.

Контроль на семінарських заняттях – оцінювання виступів студентів, відповідей на питання поставлені викладачем, оцінці виконання тестових завдань, оцінок під час самостійних робот, оцінювання внеску окремих студентів у групову роботу.

Перевірка лекційного конспекту та словника базових понять – проводиться в рамках практичного заняття, присутність на лекції і ведення конспекту та словника може оцінюватися в балах та враховуватися у кумулятивній оцінці.

Індивідуальні завдання – оцінюються викладачем або за результатами доповіді на практичному занятті або окремо за наданим текстом.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1. – Розподіл балів для оцінювання успішності студента для іспиту

Виконання за темами, участь у обговоренні семінарських занять, виступи з доповідями	Контрольна робота	Курсова робота	Іспит	Сума
50 (17*3)	10	20	20	100

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ЄКТС

Рейтингова Оцінка, бали	**Оцінка ECTS та її визначення**	**Національна оцінка**	**Критерії оцінювання**	
			позитивні	**негативні**
1	**2**	**3**	**4**	**5**

90-100	A	Відмінно	- **Глибоке знання** навчального матеріалу модуля, що містяться в **основних і додаткових літературних джерелах;** - **вміння аналізувати** явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; - **вміння** проводити **теоретичні розрахунки**; - **відповіді** на запитання **чіткі, лаконічні, логічно послідовні;** - **вміння вирішувати складні практичні задачі.**	Відповіді на запитання можуть містити **незначні неточності**
82-89	B	Добре	- **Глибокий рівень знань** в обсязі **обов'язкового матеріалу**, що передбачений модулем; - вміння давати **аргументовані відповіді** на запитання і проводити **теоретичні розрахунки**; - вміння вирішувати **складні практичні задачі.**	Відповіді на запитання містять **певні неточності;**
75-81	C	Добре	- **Міцні знання** матеріалу, що вивчається, та його **практичного застосування;** - вміння давати **аргументовані відповіді** на запитання і проводити **теоретичні розрахунки**; - вміння вирішувати **практичні задачі.**	- невміння використовувати теоретичні знання для вирішення **складних практичних задач.**
64-74	D	Задовільно	- Знання **основних фундаментальних положень** матеріалу, що вивчається, та їх **практичного**	Невміння давати **аргументовані відповіді** на запитання; - невміння **аналізувати**

	Д		**застосування**; - вміння вирішувати прості **практичні задачі**.	викладений матеріал і **виконувати розрахунки;** - невміння вирішувати **складні практичні задачі.**
60-63	Е	Задовільно	- Знання **основних фундаментальних положень** матеріалу модуля, - вміння вирішувати найпростіші **практичні задачі**.	Незнання **окремих (непринципових) питань** з матеріалу модуля; - невміння **послідовно і аргументовано** висловлювати думку; - невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні **практичних задач**
35-59	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	**Додаткове вивчення** матеріалу модуля може бути виконане **в терміни, що передбачені навчальним планом**.	Незнання **основних фундаментальних положень** навчального матеріалу модуля; - **істотні помилки** у відповідях на запитання; - невміння розв'язувати **прості практичні задачі.**
1-34	F (потрібне повторне вивчення)	Незадовільно	-	- Повна **відсутність знань** значної частини навчального матеріалу модуля; - **істотні помилки** у відповідях на запитання; -незнання основних фундаментальних положень; - невміння орієнтуватися під час розв'язання **простих практичних задач**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

1) сілабус,
2) робоча навчальна програма

3) плани семінарських занять
4) завдання для самостійної роботи
5) методичні вказівки з написання курсової роботи з курсу
6) бібліотечний фонд університету і кафедри
7) сайт кафедри: http://web.kpi.kharkov.ua/sp/054-sotsiologiya-bakalavr-2/

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1.	Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / Пер.з.фр. Г.Філіпчука. – К.: Юніверс, 2004 – 688 с.
2	Гіденс Е. Соціологія. – К.: Основи, 1999. – 726 с.
3.	Історія соціології (у 2-х кн.): навчальний посібник/О. А. Рахманов, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Манелюк. – Київ: КНЕУ, 2017. – 279 с. // https://kneu.edu.ua/userfiles/Department_of_Administration_and_Marketing_Personn/Rakhmanov_istor.pdf
4	Ритцер Дж. Современные социологические теории / 5-е изд. — СПб.: Питер, 2002.. http://194.44.152.155/elib/local/sk654110.pdf
5.	Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології: посіб. – К.: Наук.думка, 1995. – 223 с.
6	Соціологічна теорія: традиції та сучасність: курс лекцій/ За ред. Ручки А.О. – К.: Вища школа соціології при Інституті соціології НАНУ, 2007. – 364 с.

Допоміжна література

7	Бурлачук В. Інтелектуальні манівці феноменологічної соціології / В. Бурлачук // Соціологія : теорія, методи, маркетинг. – 2008. – № 4. – С. 97 – 118.
8.	Габермас Ю. Філософський дискурс модерну./ К., 2001.
9	Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості / Львів, 2000
10	Дарендорф Р. У пошуках нового устрою: лекції на тему політики свободи у XXI ст. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 109 с.
11	Жоль К.К. Соціологія: Навч. Посібник для студ. Вищ. Навч. Закладів. – К.: Либідь, 2005. – 440 с.
12	Історія соціології (у 2-х кн.): навчальний посібник/О.А.Рахманов, С.С.Бульбенюк, Ю.М.Манелюк. – К.: КНЕУ, 2017. – 279 с. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/Department_of_Administration_and_Marketing_Personn/Rakhmanov_istor.pdf
13	Култаєва М.Д., Навроцький О.І., Шеремет І.І. Європейська теоретична соціологія XX – XXI століття /Навчальний посібник / М.Д. Култаєва, О.І. Навроцький, І.І. Шеремет. – Харків : Карківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, 2013. – 372 с.
14	Кутуєв П.В. Дві версії соціології Т.Парсонса: Р.Мюнх і Дж.Александер // Філос. і соціол. думка. – 1993. – №7-8; №9-10.
15	Кутуєв П.В. Класична соціологія та сучасна соціальна теорія // Філос. і

	соціол. думка. – 1995.– №1/2. – С. 68-87
16	Тернер. Дж. Структура социологической теории. – М.: Прогресс,1985. https://sociology.knu.ua/sites/default/files/library/elclosed/terner.pdf
17	Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. – Т.1. – Львів: ЛьвДУВС, 2019. – [Електронний ресурс] http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1/1/%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%9B.%20%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF_%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F%20%D1%82.1.pdf
18	Погорілий О.І. Соціологічна думка XX століття: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 1996. – 224 с.
19	Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навч. Посібник. – Вид. 2-ге. – К.: Атіка, 2007. – 480 с.
20	Соболевська М. Порядок дискурсу порядку: неофункціоналізм та пост структуралізм у сучасній соціологічній теорії / К.: Логос, 2014
21	Танчер В. Соціологічна наука: проблеми розвитку і дисциплінарного переформатування / В. Танчер // Український соціологічний журнал. – 2009. – №1-2. – С. 12-23.
22	Управління конфліктами: текст лекцій: навч.посібник/ Г.В.Жаворонкова, О.М. Скібіцький, Т.В.Сівашенко, О.І.Туз. – К.: Кондор, 2011. – 171 с.
23	Хрестоматія з політології: навч. Посіб./ М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. Екон. Ун-т ім. В.Гетьмана»; упоряд.: В.Ф.Смолянюк, Н.В. Чубур. – К.: КНЕУ, 2014. – 579 с.
24	Хуткий Д. Макросоціологічний підхід до виокремлення основних підсистем сучасної світової системи суспільств / Д. Хуткий, В. Мелько // Соціологія : теорія, методи, маркетинг. – 2008. – № 3. – С. 42 – 54.
25	Штомпка П. Много социологий для одного мира // Социологические исследования. − 1991. − № 2. − С. 13 − 23.
26	Ritzer G. Sociological Theory / Georg Ritzer // https://ccsuniversity.ac.in/bridge-library/pdf/Sociological_Theory%20Ritzer.pdf
27	Modern Sociologikal Theory George Ritzer // http://www.gbv.de/dms/ilmenau/toc/611497123.PDF
28	***Classical and Contemporary Sociological Theory: Text and Readings*** **Scott Appelrouth** (PhD, New York University, 2000) **Laura Desfor Edles** (PhD, University of California, Los Angeles, SAGE Publications, 2020. — 920 p. // https://www.twirpx.com/file/3340301/
29	Theoretical Sociology. A Concise Introduction to Twelve Sociological Theories / Jonathan H. Turner University of California, Riverside, 2014. //

	https://www.hzu.edu.in/uploads/2020/9/Theoretical%20Sociology_%20A%20Concise%20Introduction%20to%20Twelve%20Sociological%20Theories.pdf

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/ - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
2. http://i-soc.com.ua/journal/content.php – Социология: теория, методы, маркетинг.
3. http://www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.